



ZRSVN

Glasilno Zavoda RS za varstvo narave | Leto 12 | Številka 3/2015

47

N-vestnik



HORIZONT

dr. Darij Krajčič, direktor

Ko tičimo globoko v reševanju nekega svojega problema (strokovnega pa tudi osebnega), k pravilni rešitvi ali odločitvi velikokrat pripomore oddaljitev od problema. Primer: ko smo prek vratu v problemu (plavamo v morju), je naš horizont 0 km, ne vidimo nikamor, le ozko svoj problem. Če vstanemo, npr. na plavajoči objekt, se horizont poveča na 5 km. Potem je tudi odločitev o smeri, intenziteti,... plavanja pravilnejša. Zato, spoštovani sodelavci, vsake toliko časa se oddaljite od problemov in poglejte nanje s perspektive. Rešitve bodo zagotovo boljše, vaše počutje pa tudi. Poskusimo to jesen izkoristiti za ta trening.



VPETOST VARSTVA NARAVE V ŠOLSTVO

Sandra Zvonar, mag. Mojca Bedjanič, Lenka Rojs

Kako in v kolikšni meri je varstvo narave vpeto v šolski sistem, lahko sklepamo po občutku in izkušnjah. NEZADOSTNO IN PREMALO! Ali je občutek in sklepanje brez podlage dovolj? Odgovor je seveda NE.

Da bi to domnevo potrdile, smo se v strokovni nalogi, ki je nastala v sklopu priprave na strokovni izpit, lotile pregleda vključenosti naravovarstvenih vsebin in ciljev v izobraževalni sistem od vrtca do srednje šole. Analizirale smo kurikulum za vrtec, učne načrte za osnovno šolo, kataloge znanja za srednjo šolo ter učne načrte za splošno gimnazijo obveznih predmetov, pri katerih je možnost pojavljanja naravovarstvenih ciljev in vsebin največja. Za primerjavo smo v analizo vključile tudi okoljevarstvene cilje in vsebine.

Da bi lahko objektivno in strokovno presojele o uvrstitvi učnih ciljev med naravovarstvene oziroma okoljevarstvene cilje, smo najprej postavile merila. Na podlagi Zakona o ohranjanju narave in Zakona o varstvu okolja smo naravovarstvene cilje opredelile kot tiste, s katerimi po teh zakonih dosegamo ohranjanje biotske raznovrstnosti in varovanje naravnih vrednot ali ohranjanje narave v širšem smislu. Okoljevarstvene cilje smo opredelile kot tiste, s katerimi vzgajamo in izobražujemo za varstvo okolja v najširšem pomenu.



Na osnovi opravljene analize lahko potrdimo, da je v učnih načrtih bistveno več ciljev in vsebin, ki se navezujejo na varstvo okolja, in da ni jasnega razlikovanja med naravovarstvenimi in okoljevarstvenimi cilji. Od vseh 3.531 pregledanih učnih ciljev jih lahko le 167 opredelimo za naravovarstvene cilje.

Naredile smo prvi korak, naše delo pa s tem še zdaleč ni končano. Potrebno bo izoblikovati jasne smernice in cilje vključevanja ohranjanja narave v izobraževanje. Uporabna vrednost naloge se je že izkazala pri prijavi izobraževalno naravnanih projektov, v veliko podporo pa je tudi strokovnim sodelavcem pri sodelovanju z učitelji/vzgojitelji in vključevanju naravovarstvenih vsebin v letne učne načrte.

V HOTELIH NA ROGLI IN V ZREČAH BO NASLEDNJE LETO »VSE ŽIVO«

Gregor Kalan

Skoraj že tradicionalno sodelujemo delavci z območne enote Celje pri izvedbi raziskovalnega tabora na Rogli - delavnice. Tudi letos smo udeležence popeljali v svet žuželk oz. t.i. hotelov za žuželke. V sodelovanju z Občino Zreče in Skladom za naravo Pohorja smo organizirali aktivnosti na dveh lokacijah. V Zrečah so mladi udeleženci tabora sodelovali pri postavitvi velikega hotela za žuželke v sadovnjaku. Lastnikom bo z življem zaseden hotel za žuželke prinesel veliko koristi in veselja. Ker imajo tudi sami manjše otroke, bo hotel poučen objekt za celotno družino. Lokacija ob pločniku lokalne ceste in ob »Srčkovi učni poti« bo pritegnila marsikaterega mimoidočega, ki bo z zanimanjem pogledoval za naseljenci hotela. V hotelu za žuželke dimenzij 1,5 x 2 x 0,6 m (1,8 m³) so nastavljeni različni predvsem organski materiali. Opeke in les z luknjicami različnih premerov,

cevkast rastlinski material, storži, seno, slama in tanjša polena omogočajo nepredstavljivo veliko skrivališč in gnezdišč. Tukaj se bodo poleg divjih čebel, ki so posebej koristne žuželke v sadovnjakih in na travnikih, naselile tudi polonice in drugi hrošči, osice, najezdniki, strige in še in še... Posebnost tega hotela je najnižje nadstropje. Tam se nahaja mivka, ki omogoča različnim žuželkam zaleganje v sipek material. Morda se pojavijo tudi volkci (Myrmeleontidae). Hotel za žuželke bo opremljen tudi s kratko pojasnjevalno tablo.



Poglej, poglej, prvi naseljenci so že tu!

Druga delavnica se je odvijala na Rogli, kjer so udeleženci tabora izdelali hotel za žuželke za domov. Manjše, a bolj priročne hotele za žuželke se zapolni z različnim materialom in se jih obesi na domače drevo, pod napušč ali nekam v bližino domačega vrta. Vsak udeleženec si je izdelal svojega, ki mu bo malo v spomin na tabor na Rogli, veliko pa v veselje pri opazovanju domačih žuželk.

Deževno vreme je sprva onemogočilo postavitve še dveh hotelov za žuželke ob Škratovi učni poti na Rogli. Ta hotela sta bila postavljena kasneje. Prvi je v obliki manjše skladovnice klad in polen. Namenjen je saproksilnim organizmom, to je tistim organizmom, ki si iščejo dom ali hrano v trhljem, razpadajočem lesu, in seveda njihovim plenilcem. Lesa je na Rogli dovolj, vendar da smo lahko zložili raznovrsten les na en kup, se je bilo potrebno po les listavcev malo zapeljati z avtom na Jurgovo, kjer so ravnokar podirali bukovino. Drugi hotel za žuželke, ki leži v neposredni bližini prvega je nekakšna gomila iz lesnih in drugih ostankov, malo zemlje in veliko kamenja.



Poseben tip žuželčjega hotela

Takšna gomila omogoča veliko zračnost znotraj gomile, kjer je dovolj prostora za gnezdenje in skrivanje drobnih, predvsem talnih žuželk: hrošči, strige, stonoge, stenice... Mednje bi se mogel priplaziti tudi kakšen jež ali gozdna miš, v bližini pa bo nanje prežal kakšen žužkojedi ptič. Hotela stojita ob začetku Škratove učne poti, zato bo zanimanje zanje verjetno veliko, dokler so glave in noge še spočite. Opremljena bosta tudi s kratko pojasnjevalno tablo, ki je še v izdelavi. Na njej bo pomembno zapisati, da hotela nista igrali, čeprav kar vabita k »tacanju«.

TRAVIŠČA NA KORADI

Bojana Fajdiga

Korada je najvišji vrh (812 m) v občini Kanal ob Soči. Goriška brda omejuje na severu in se v tej smeri nadaljuje kot hrbet med rekama Sočo na vzhodu in Idrijo na zahodu. Korada je priljubljena izletniška točka za pohode in kolesarjenje. Travišča na Koradi so botanična naravna vrednota. Od nekdanjih košenic v Brdih in Kambreškem so se ohranili le ostanki za katere je značilna velika pestrost habitatnih tipov in velika pestrost ogroženih vrst, tako rastlinskih (na travnikih najdemo številne kukavice, mečki, lilije...) kot živalskih vrst (predvsem metuljev in ptic).

Grožnjo tem košenicam predstavljajo spremembe v rabi. Neustrezna paša pomeni spreminjanje združb in upadanje biotske raznovrstnosti. Od pritiskov velja omeniti tudi neustrezno obiskovanje. Na traviščih se pojavlja trganje zavarovanih vrst zdravilnih zeli, vhojevanje novih poti in kolesarjenje v naravnem okolju. S temi dejavnostmi nekatere od vrst izginjajo neposredno, druge pa so ogrožene zaradi pojavljanja tujerodnih invazivnih vrst, ki se vraščajo v prizadete habitate in izpodrivajo avtohtone vrste.

 **NARAVNA VREDNOTA**

TRAVIŠČA NA KORADI

 Korada je z 812 metri najvišji vrh v občini Kanal ob Soči. Ima značilno kopasto obliko. Brda omejuje na severu in se v tej smeri nadaljuje kot hrbet med srednjo Sočo na vzhodu in Idrijo na zahodu. Na tem ozemlju se prepletajo in stikajo sredozemski, celinski in alpski vrstenski vrhovi. Hladni del leta je bolj pod vplivom osrednjega in alpskega podnebja, topli pa sredozemskega. Hrib gradita paleoceniški flis in apnenčasta breča s kosi rudistnih apnenecov iz obdobja krede.

Alli vsi?

- Hrib ima vsaj dve domači imeni: Kobališča rečajo na kanalskem ozemlju. Na Kobalarju pa v Brdih.
- Kobalar je najvišje tod ležeča in največja kmetija na hribu.

Za Korado je značilna velika pestrost habitatnih tipov ter rastlinskih in živalskih vrst. Na različnih tipih suhih in polsuhih travišč rasejo številne orhideje, glavinci, mečki, brščične lilije. Na njih se pasejo ogrožene vrste metuljev: črtasti medvedek, barjanski okarček, Soopoljiev zlatook in Rebelov mravljiščar. Tu živita hribski škranjec in rjavi srakoper, ki sta zaradi modernega kmetovanja s pesticidi in mineralnimi gnojili iz mnogih območij v Evropi in tudi v Sloveniji že izginila. Tople popoldanske vetrove izkoriščajo različne vrste ujed: sršenar, kačar, planinski orel. Območje je del selitvenega koridorja rjavega medveda in preletni koridor za beloglave jastrebe.



Stalkni glavinec v Sloveniji rase izključno na Primorskem. Z drugimi vrstami glavincev tvori zanimive travnice.



Brščična lila je s svojimi oranžnimi cvetovi, ki cvetijo od maja do julija, ena najlepših rastlin košenic na Koradi. Poglejmo, da tu tudi ostane.



Na Koradi raste vsaj deset različnih vrst orhidej. Na sliki sta navadni kukulovnik in piramidasti pivovec.



Zavarovanega metulja barjanskega okarčka lahko opazimo od junija do julija.

Varuj travišča, hodi po markiranih stezah.

Ker sta pestrost in pomen Korade obiskovalcem premalo znana in s ciljem da usmerimo obiskovanje, smo skupaj z občino Kanal ob Soči na Koradi postavili pojasnjevalne table v treh jezikih in piktograme, ki usmerjajo kolesarje izven občutljivih poti in brezpotij. Table predstavljajo le skromen prispevek k problematiki. Prvi odzivi nanje so pokazali na

nerazumevanje dobronamernosti postavitve in potrebnosti ohranjanja narave, saj je bil piktogram, ki usmerja kolesarje poškodovan že prvi teden po postavitvi.

POVODNI MOŽ VODOVNIK ZADOVOLJEN

mag. Mojca Bedjanič, Andreja Senegačnik

Legenda pravi, da naj bi v gradu pod Bistriškim šumom, enem izmed slapov potoka Bistrica, ki je ustvaril sotesko Bistriškega vintgarja, živel povodni mož Vodovnik. Njegovo kraljestvo smo za kratek trenutek zmotili z akcijo ureditve poti in postavitvijo interpretacijske točke tik ob njegovem domovanju.



Vabljeni v Bistriški vintgar!

Izvedbo na območju naravne vrednote Bistriški vintgar je ob praznovanju 190-letnice delovanja omogočilo lokalno podjetje Impol. V projektu je sodeloval Zavod RS za varstvo narave - OE Maribor, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije - OE Maribor, Planinsko društvo Slovenska Bistrica, podjetji Ideala in Argos ter sindikat Skei Impol Slovenska Bistrica. Mariborska enota ZRSVN je pri obnovi poti in izvedbi interpretacijske točke prispevala s koordinacijo aktivnosti, vsebinami ter idejno zasnovo predstavitve kamnin Bistriškega vintgarja. Vodovnikovo kraljestvo, območje izjemne narave, ki zaradi svoje neokrnjenosti zahteva še posebej senzibilen pristop, je tako bogatejše za informacijsko tablo in stojalo za kolesa ob vhodu v sotesko. V soteski je obnovljena brv, izveden je lesen podest ob mlaki, ob poti so postavljene klopi. Piko na i predstavlja interpretacijska točka, ki je zažvela nasproti Rimskega kamnoloma marmorja. Geološko bogastvo Bistriškega vintgarja je predstavljeno s tipičnimi kamninami, ki jih obiskovalec lahko vidi ob poti. Na točki jih lahko potipa in o njih izve številne zanimivosti. Poskrbljeno je tudi za najmlajše obiskovalce, ki si lahko čas krajšajo z igranjem kamnite igrice tri v vrsto.

Tako je izjemen in ohranjen del narave Pohorja, ki se ponaša s pestrostjo nežive in žive narave, zaživel v povsem novi luči. Pohodniki, predvsem pa otroci, ki skozi vse leto obiskujejo Bistriški vintgar, bodo odslej naravo spoznavali na zanimiv, igriv in sproščen način.

NETOPIRJI - KORISTNI NOČNI LETALCI

Karolina Rebernik, Tanja Košar, mag. Mateja Nose Marolt

Netopirji so ena bolj ogroženih živalskih skupin tako v Sloveniji, kot tudi v Evropi in v svetu. Pogosto jih ogroža prav človeška nevednost. Ko spoznamo netopirje in njihove življenjske navade, lažje ovržemo predsodke ter sprejmemo netopirje za svoje sosede. K večjemu ozaveščanju javnosti pripomorejo organizirane aktivnosti kot so predavanja, delavnice za otroke, večerni sprehodi z opazovanjem in poslušanjem netopirjev ter skupna čiščenja podstrešij stavb kjer živijo, predvsem cerkva. Udeleženci na ta način spoznavajo netopirje, dobijo informacije na koga se obrniti, če jih najdejo ter kako s preprostimi ukrepi lahko zagotovijo njihov obstoj. Vse to je bilo naše vodilo ob aktivnostih, ki smo jih izvedli ob letošnji mednarodni noči netopirjev.

Mednarodna noč netopirjev Gorenja vas – Poljane

Sredi septembra smo skupaj s člani Slovenskega društva za proučevanje in varstvo netopirjev v Gorenji vasi pripravili »netopirski« dogodek v okviru Mednarodne noči netopirjev. K sodelovanju smo povabili OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas in župnijo Trata - Gorenja vas, ki so se z veseljem odzvali in nam priskočili na pomoč pri organizaciji.



Učenci so se na delavnicah veliko naučili

V osnovni šoli je potekala likovno ustvarjalna delavnica, kjer so najmlajši otroci izdelovali netopirje iz papirja in naredili »netopirske« magnetke, malce starejši pa so zgibali origami netopirje in izdelali plakate. Učiteljica ga. Irena Selak je navdušila otroke, da so prišli v tako velikem številu, saj jih je bilo več kot 50 in imeli smo kar nekaj dela s podajanjem lepila in škarij. Nekateri otroci so naredili prave barvaste netopirske maske, za konec pa je sledil posladek s čokoladnimi netopirji.

Po delavnicah so se otrokom pridružili še starši in sledilo je predavanje Netopirji - koristni nočni letalci ter predstavitev naravovarstvene akcije Ohranjanje zatočišč netopirjev v cerkvah. Zelo smo bili veseli, da je dogodek podprl tudi

župnik g. Gregor Luštrek, ki je prišel na predavanje in celo prestavil mašo za tisti dan ter ugasnil zvonjenje v cerkvi. Po predavanju se je namreč že zmračilo in odšli smo do cerkve, da bi opazovali izletavanje netopirjev ter poslušali njihovo oglašanja z ultrazvočnimi detektorji. V pričakovanju smo zrlili v line zvonika, šteli male podkovnjake in poslušali njihove klice, ko so se podali na lov za žuželkami.

Dogodek ocenjujemo kot zelo uspešen in medijsko odmeven. Pri tem je pomembno poudariti, da je uspeh zagotovljen toliko bolj z vključevanjem lokalnega prebivalstva, tudi pri sami pripravi in popularizaciji dogodka, npr. g. Jure Ferlan nam je prijazno razobešal plakate, občina Gorenja vas - Poljane je objavila dogodek, na radiu Sora je bil napovedni prispevek, o akciji pa so poročali tudi pri Slovenski kroniki na nacionalni televiziji. In rezultat je bil res izjemno pozitiven in hvaležen odziv prebivalstva. Takega sodelovanja si želimo še naprej!



Ogled izletavanja netopirjev ob mraku

Mednarodna noč netopirjev – Podsreda, Kozjanski park

Na petkovem netopirskem dnevju smo dopoldan s šolarji treh šol (Kozje, Lesično in Bistrica ob Sotli) izvedli več ustvarjalnih delavnic. Otroci so izdelali svojega netopirja iz papirja, pripravili vrečke z netopirskim gvanom, pekli netopirske piškote, izdelovali netopirnice, zgibali origami netopirje, predvsem pa spoznavali netopirje in njihovo življenje.



Učenci so izdelali številne zanimive plakate

Popoldan je o netopirjih predaval Primož Presetnik iz Slovenskega društva za proučevanje in varstvo netopirjev. Prenovo gradu Podsreda, ki je bil nedavno prenovljen na netopirjem prijazen način, pa je predstavil Dušan Klenovšek iz Kozjanskega parka.

Ob mraku smo si tudi mi ogledali izletanje netopirjev na nočni lov, ter prisluhnili njihovem oglašanju z ultrazvočnimi detektorji. Veseli smo bili tudi dogovora z župnikom, da smo lahko fizično odstranili mreže z line na zvoniku cerkve v Slakah, ki so preprečevale prost prelet netopirjev. Upamo, da se netopirji v to zatočišče vrnejo že naslednjo pomlad.

A to je le tehnični vidik dogodka, ki je imel še dodano vrednost: krepitev vezi v ZRSVN in s Kozjanskim parkom. Celjsko ekipo je okrepila ljubljanska Karolina, v "centrali" je sodelovala še Mateja Nose Marolt. Skupaj z Dušanom iz Kozjanskega parka in njegovimi sodelavkami smo predstavljali usklajeno ekipo. Vsem se za pomoč zahvaljujemo! Ekipo ZRSVN na terenu (Ljudmila, Karolina, Gregor, Tanja) je na koncu delavnic z otroki složno ugotovila, da se je v petek, po vseh pripravah in obilici dela z otroki, imela super! K dobremu dnevu je prispevalo še lepo vreme, krasna kulisa gradu Podsreda z okoljskimi gozdovi in neizmerna energija učencev. Lepo je delati z otroki, ki se jim vidi, da živijo v naravi in z njo!



Netopirski piškoti niso bili le lepi, ampak tudi okusni

POSEGI, POSEGI, POSEGI...

mag. Andreja Škvarč, Sonja Rozman

Predstavnici OE Kranj sva se sredi junija udeležili 2. mednarodne strokovne delavnice Conservation Biology, ki jo je organizirala Univerza na Primorskem (FAMNIT) v Kopru. Pri izbiri teme sva si bili enotni, da želiva predstaviti aktualne izzive na področju naravovarstvene zakonodaje in posegov v naravo, s katerimi se srečujemo pri vsakodnevnem delu, in predlagati rešitve. Želeli sva prikazati kateri posegi v prostor so na Gorenjskem najpogostejši, ali obstajajo določeni prostorski vzorci, kjer se ti posegi pojavljajo in kako v resnici »prime« zakonodaja.

Opravili sva prostorsko analizo vseh posegov, za katere smo na OE Kranj izdali mnenja v letih 2013 in 2014, ter predstavili primere najpogostejših zakonskih "lukenj". Ugotovili sva, da je največ izmikanja zakonodaji povezano z gradnjo pomožnih kmetijsko gozdarskih objektov, z različnimi rekonstrukcijami, z vodnogospodarskim urejanjem in gradnjo gozdnih prometnic. Prostorska analiza je pokazala zanimive vzorce in jasno prikazala najbolj obremenjena območja za posamezno vrsto posegov. V Triglavskem narodnem parku tako izstopajo hlevi, stanovi in seniki, ki so v resnici namenjeni preživljanju prostih dni mestnim ljudem, tudi kakšna »obnova poti« v narodnem parku je bila v resnici novogradnja. Urejanje vodotokov na Gorenjskem so marsikdaj izvedena kot »intervencijska dela«, čeprav z našega zornega kota kažejo značaj klasičnega »reševanja problematike« naravnega erozijskega delovanja voda. Pri zahtevnejših posegih v prostor je težava tudi v izjemno kratkih rokih, predvsem na območjih, ki so »samo« naravne vrednote, saj zelo otežujejo poglobljeno obravnavo.



Iz rezultatov sva izpeljali predloge za izboljšanje stanja, ki vključujejo predvsem prizadevanja za večjo težo upoštevanja strokovnega mnenja nasproti strogemu pravnemu tolmačenju v postopku izdaje okoljevarstvenega in naravovarstvenega soglasja, krejitvi terenskega nadzora in ozaveščanju splošne javnosti o dovoljenih in nedovoljenih posegih v naravo.

Prispevek poslušalcev ni pustil ravnodušnih, dodatna vprašanja, aktivni odzivi in predlogi so potekali tudi v odmoru. Strokovno srečanje je bilo vsebinsko sicer zastavljeno precej široko, prispevki so zajemali področja od varstvene genetike in obnovitvene ekologije do sistema varstva narave in naravovarstvene zakonodaje. Mozaik vseh predstavljenih prispevkov pa je nedvomno odlična strokovna podlaga za aktivno izvajanje naravovarstvenih prizadevanj in izboljševanje učinkovitosti državnega sistema varstva narave.

USPEŠNO SODELOVANJE S KRAJINSKIM PARKOM LAHINJA

Matej Simčič

Območna enota Novo mesto ima že dolgo tradicijo delovanja na območju Krajinskega parka Lahinja v osrčju Bele krajine. V letih 2014 in 2015 smo z upravljavcem parka (RIC Bela krajina) in lokalnim društvom Krnica izvedli projekt »Krajinski park Lahinja v območju Natura 2000 - Pokosimo Nerajske luge«.

Za krajinski park Lahinja, ki obsega 200 ha veliko območje v povirju reke Lahinje, je značilen preplet pestre naravne in kulturne dediščine in praktično celotno območje parka je vključeno v omrežje Natura 2000. Projekt je obsegal različne aktivnosti, katerih namen je bil predvsem izboljšati življenjske pogoje za ogrožene vrste v parku, hkrati pa tudi vzpodbuditi večje zavedanje o pomenu varstva dragocene narave. Za začetek smo septembra 2014 organizirali delavnico »Kaj nam nudi narava in kaj mi njej?«, namenjeno lokalnemu prebivalstvu. Nadaljevali smo s čiščenjem prekomerne zarasti v Mlaki, ki je habitat želve sklednice. Pripravili smo zloženko in učni list »Krajinski park Lahinja – območje Natura 2000«, ki ju je moč dobiti na vstopnih točkah parka v Velikem Nerajcu in Pustem Gradcu. Pod mentorstvom fotografa Petra Ambrožiča smo izvedli »Foto safari med kukavicami in šaši«. Najlepše izmed fotografij, nastalih na delavnici, smo razstavili na istoimenski razstavi v prostorih Kulturnega doma Črnomelj. Julija 2015 smo izvedli že tradicionalno prireditve »Pokosimo Nerajske luge«, kjer je poudarek na prikazu ročne košnje v družabno-tekmovalnem vzdušju. Projekt se je pravkar zaključil s čiščenjem prekomerne zarasti na območju habitata navadne rezike v Nerajskih lugih.



Pokošeni Nerajski lugi

Delo na tovrstnih projektih nam nudi možnost tesnejšega sodelovanja in medsebojnega učenja z lokalnimi deležniki in prebivalci. Hkrati je to priložnost za preboj na področjih, ki že precej časa stagnirajo. Naslednji skupni izziv, v katerega smo z upravljavcem že ugriznili, je prijava in izvedba projekta v okviru programa CLLD, preko katerega bi nadgradili obstoječo infrastrukturo za obiskovalce in uredili infrastrukturo za interpretacijo naravnih znamenitosti na območju KP Lahinja. Verjamemo, da nam bo uspelo.

IZVAJANJE DEL NA TERENU V PROJEKTU SUPORT

Sebastjan Štruc

SUPPORT
trajnostno upravljanje Pohorja



REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Na projektu SUPORT se je v pomladanskem in poletnem obdobju dogajalo marsikaj. Na območju vrstno bogatih travnišč (območje Volovice in Turna v bližini Rogle), ki so se v preteklosti zarastla, je bilo odkazano drevje. Večina drevja na terenu je sedaj že posekana, tako da se sedaj izvaja spravilo lesa iz območja. Na območju mokrišč so hidrološka dela že zaključena. Postavljenih je bilo 18 lesenih pregrad na odtočnih kanalih na območju Klopnega vrha, vzpostavljeni sta bili dve vodni kotanji. Gre za nadaljevanje revitalizacije mokrišč po vzoru iz projekta WETMAN. Za povečanje prehranske baze je bila za ogrožene vrste (divji petelin, ruševca, gozdni jereb) izvedena skupinska sadnja bukv, jerebice in macesna – te površine bodo v naslednjih mesecih ograjene z ustreznimi ograjami, na območju turističnih centrov in okolici pohodnih poti pa bodo postavljene manjše lesene ograje, ki bodo opremljene z informacijami o pomenu plodonosnih vrst v prehrani ogroženih vrst. Zaradi omilitve negativnega vpliva divjadi in lovske infrastrukture na območju divjega petelina in ruševca sta bili iz osrednjega območja odstranjeni dve privabljalni krmišči za divjega prašiča. Prav tako smo spremljali, s pomočjo IR kamer, vpliv plenjenja jajc iz simuliranih gnezd divjega petelina. Ugotovili smo, da sta glavna plenilca gnezd kuna in lisica. Pri enem izmed opravljenih pregledov simuliranih gnezd smo na terenu celo opazili, kako kuna zalezuje kuro divjega petelina in ji tako morebiti celo rešili življenje.



Kamere posnamejo zanimive prizore

V okviru spremljanja stanja vrst in habitatnih tipov je bil izveden popis ptic na območju Pohorja (divji petelin, ruševca, gozdni jereb, koconogi čuk, mali skovik, triprsti detel, črna žolna), ki ga je izvajalo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije in Zavodom RS za varstvo narave. Izveden

je bil tudi monitoring dvoživk na območju mokrišč, v zaključni fazi pa je še spremljanje stanja travniškega postavneža in borovničevega mnogooka na območju vrstno bogatih travišč na Pohorju.



Trenutno se na terenu postavljajo števcji za spremljanje vozil na gozdnih cestah (štetje avtomobilov) in v naravnem okolju (štetje štirikolesnikov, motokros motorjev in snežnih sani). Na podlagi pridobljenih podatkov se bodo izbrane gozdne ceste zaprle za promet z zapornicami in opremile s prometnimi znaki o zapori prometa.

Torej, na SUPORT-u je izvedba del na terenu v polnem teku in marsikaj se bo še dogajalo v naslednjih mesecih. Obširnejše poročilo o dogajanju in izvedbi del lahko pričakujete v naslednji številki N-vestnika.

V PODZEMLJU KOČEVSKO – EKSURZIJA PROJEKTA LIFE KOČEVSKO

Sara Femec, Andrej Hudoklin



Na lep septembrski, še skoraj poletni dan, smo se s širšo zasedbo na projektu LIFE Kočevsko udeležili ekskurzije projekta. Zbrani predstavniki Občine Kočevje, Zavoda za gozdove Slovenije, Ljudske univerze Kočevje, Jamarskega kluba Novo mesto in Zavoda za varstvo narave smo se prepustili dr. Mitji Prelovski, geografu in izkušenemu jamarju iz Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU, ki nas je tega dne popeljal v svet podzemlja.

Začeli smo, kot se za ime projekta spodobi, v Kočevju, natančneje v kozolcu pri Rudniškem jezeru. Mitja je predstavil sistem popisa onesnaženih jam in nas hkrati šokiral s skrb zbujajočim stanjem jamskega sveta na Kočevskem. Med letošnji aprilom in avgustom so popisali 90 jam, od katerih je dobra polovica onesnaženih, med njimi nekatere lokalna smetišča z več kot 100 m³ odpadkov. Količino odpadkov je težko oceniti, ker globine jam niso vedno znane. Med predstavitvijo smo izvedeli, da večino odpadkov predstavljajo drobni komunalni odpadki, precej pa je tudi mrhovine, ki poleg neprijetnega vonja pusti dolgotrajne posledice v ranljivem kraškem svetu. Njegovo predstavitev je dopolnil

jamar Zdravko Bučar iz Jamarskega kluba Novo mesto, katerega člani so na terenu izvedeli popis onesnaženosti jam. Analizo popisa in poročilo pa so pripravili na Inštitutu za raziskovanje krasa ZRC SAZU. Dobro je, da so nekatere jame stran od cest, naselij in kmetij, kar poveča verjetnost, da so čiste in primerne za močerila, eno izmed vrst, za katero v projektu želimo izboljšati stanja habitata.



Udeleženci ekskurzije pred jamo pri Remihovem mlinu

Teren se je začel pri Vodni jami 1 pri Klinji vasi, v katero je še pred nekaj desetletji tekla gnojevka iz bližnje farme svinj in uničila bogato populacijo človeške ribice. Jama je tik ob cesti, »zgleden« primer, kako lahko nekateri odpadke med vožnjo z avtom preprosto vržejo preko ograje naravnost v jamo. Dostop iz drugih strani je otežen zaradi prepleta rastlinja. Na obodu smo se zbrali in prisluhnili Mitji. Širina razmišljanja je ponavadi odvisna od prisotnih ljudi. Najprej smo iz vseh vidikov predelali ravnanje z odpadki, človekov odnos do jam in navsezadnje vode, se navezali na turizem in opozorili na možnosti ureditve kraške učne poti. Različnost bogati, tako da gozdarji, biologi, geografi in družboslovci znamo povezati vsebine in priti do rešitev. Sprehodili smo se tudi do bližnjih Vodne jami 2 in 3 pri Klinji vasi, ki sta manj onesnaženi. Sledil je ogled Velike in Male Stankove jame. Z avtomobili smo se pripeljali do domačije, za katero se odpira ozek vhod, ki vodi v širši podzemni svet. Mitja je pojasnil, da bi bilo brez pomoči domačinov prikriti vhod v Veliko Stankovo jamo težko najti. Jama na srečo ni onesnažena, v vodnem toku pa so bile opažene človeške ribice. Bližnja Mala Stankova jama z veliko širšim vhodom pa je žal zametana s smetmi. Naslednja točka naše poti so bile Željnske jame, ki potekajo plitvo pod površjem, odlikuje pa jih več naravnih oken. Nekateri smo s čeladami na glavah svetili ostalim v temnejših kotičkih. V Ciganski jami smo imeli večji postanek z razlago o zaplavljanju jamskih rogov s sedimenti rudniške separacije. Najboljše vedno pride na koncu. A pred tem smo imeli še kosilo, za kar je več kot odlično poskrbela Občina Kočevje. V lovskem domu smo se okrepčali z golažem in posladkali s potico. Z novimi močmi smo se zapeljali do zadnje jame pri Remihovem mlinu. Mitja nas je povabil na ogled od blizu in nekateri smo se mu pridružili pri plezanju (beri plazenju) v globino. V notranjosti smo občudovali številne človeške ribice. Ob takšnem pogledu, Mitja jih je naštel kar 14, je tudi v hladni jami težko ostati ravnodušen. Terenski dan bomo dolgo pomnili, predvsem pa poskusili dobro energijo prenesti tudi med vsakodnevne službene dejavnosti.